

Bankalarda Kredinin Önemi¹

Uğur Ağar²

Ahmet Aydın³

Özet

Bu çalışmada, bankacılıkta önemli bir yere sahip olan kredi kavramı açıklanmış ve sınıflandırılmıştır. Kredi talep eden kişilerin ihtiyaçları doğrultusunda hangi krediye, hangi şartlarda erişebileceği ve kredilerin ihtiyaç duyan kişilerce önemine vurgu yapılmıştır.

Kredilerin sınıflandırılmasında; kullanım amacına uygunluk, vadelerine göre krediler, kredi türleri olarak belirlenmiştir. Kredilerin kullanımında bankanın dikkat etmesi gereken riskler göz önünde bulundurulup, kredi kullandırım süreci incelenmiştir. Kredilerin teminatlarla güvence altına alınması da bankalar için kredi kullandırım sonrası garanti altına alınıp, borçlunun kredi ödeme iştahının arttırılması amaçlanmaktadır.

Krediler, krediye ihtiyaç duyanlar için ne kadar önemliyse, krediyi kullandıran bankalar açısından da önemlidir. Banka, krediye ihtiyaç duyan kişi veya kuruluşlar için hem ihtiyaçlarını gidermek hem de işletmeler için yatırım ve işletme devamını sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Aynı zamanda krediler, faiz ve komisyonlarının getirisiyle bankalar için gelir kaynağı sağlamakta, gelirin doğru değerlendirilip, uzun vadede piyasa canlılığı için önemli bir unsur niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda, kredilere ihtiyaç duyan kişi veya kuruluşların ihtiyaçlarının karşılanması ve piyasanın hareketliliğinin sağlanması açısından bankalardan sağlanan krediler büyük önem taşımaktadır.

- 1 Bu çalışma “Bankalarda Kredi Risk Yönetimi: Kredi Risk Kriterlerinin Kredi Değerlendirme Kararlarındaki Başarıya Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinden yararlanılarak üretilmiştir.
- 2 Yüksek Lisans Öğr., İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, uguragar12@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7088-9421.
- 3 Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, ahmet.aydin@nisantasi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4046-1982.

1. Kredi Kavramı

Kredi; “inanmak, güvenmek ve itibar” anlamlarına gelen “Credere – Credibilitas” kelimesinden türemiş olan Latince bir kelimedir (Edwards, 2004: 10). Kredi, temel olarak iki prensip kapsamında ele alınmaktadır; kredi alan kişi-borçlu, borcunu geri ödemeye istekli olmalıdır ve borcunu geri ödeme kabiliyetine sahip olmalıdır. Borçlunun krediyi geri ödemesi konusundaki istekliliği, borcun geri ödenmesinde güvenilirliği ifade etmektedir. Borcu ödeyebilme kabiliyeti ise kredi alan borçlunun, borcunu geri ödeyebilmesi için gerekli mali durumu olduğuna ilişkin güvenilir bir değerlendirme yapılması temeline dayanır (Golin ve Delhaise, 2013: 1).

5411 sayılı Bankacılık Kanunu’na göre, bankalar hem nakit hem de gayri nakdi şekillerde kredi sağlamaktadır. Gayri nakdi krediler, teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi diğer benzer kredi formlarını içerir. Ayrıca, bankalar tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçlarını satın alır, mevduat yapar, kredi verir ve vadeli satışından doğan alacaklara sahip olabilirler. Ayrıca, Kanun, vadesi geçmiş nakdi kredileri, tahakkuk etmiş ancak tahsil edilmemiş faizleri, gayri nakdi kredilerin nakde çevrilen bedellerini, ters repo işlemlerinden doğan alacakları, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri nedeniyle üstlenilen riskleri ve diğer benzer sözleşmeleri hesaba bakılmaksızın kredi olarak kabul eder. Bu kredi tanımı, kanunun amacı için geçerlidir (T.C. Resmî Gazete, 2005: madde 48).

Krediler dört temel unsurdan oluşmaktadır. Bu unsurlar; zaman, risk, güven ve gelir olarak altta açıklanmıştır:.

- **Zaman Unsuru:** Bankalar tarafından geri ödenme koşuluyla verilen paranın belirli bir vadede krediyi kullanan borçlu tarafından iade edilmesi gerektiği için kredide zaman unsuru oldukça önemlidir. Belirlenmiş olan ödeme süresi ve vadesi gecikme riskini de beraberinde getirir çünkü gelecekte karşılaşılabilecek olası durumların bilinmemesi durumu söz kousudur.
- **Güven Unsuru:** Bankalar, kredi talep eden bireylerin işlemlerini yapabilmek için kısmi ya da tam korunma sağlanması için krediyi kullanacak bireyden teminat vermesini isteyebilmektedir. Güven unsurunun oluşması için bankalar tarafından kredi talebinde bulunan kişi veya kurumlar hakkında detaylı incelemeler yapılabilmektedir. Bu incelemeler; mali tablolar, diğer bankalardaki kredi tutarları ve kredilerin kullanım amaçları gibi kredi kuruluşu bakımından bireylerin-müşterilerin yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilemeyeceği hakkında bilgi sahibi olunmasıyla ilgili önem taşımaktadır (Aras, Güler, 1996: 5; Usuç, 2016: 9).

- Risk Unsuru: Risk, bankalar tarafından verilen borçlu tarafından alınan ve vadesinde ödenmesi gereken kredi tutarının çeşitli nedenlerle yerine getirilememesi olarak açıklanmaktadır. Yapısı gereği krediler risk unsuru barındırmakta, riskin artması ya da azalması ise krediyi kullanan borçlular tarafından taahhüdün yerine getirilip getirilemeyeceği ve alınacak teminatın çeşidine göre farklılaşmaktadır. Ekonomik anlamda riskli bireylerin kredi taleplerine bankaların olumsuz yanıt vermesi yüksek ihtimaldir (Aras, 1996: 5; Kavcıoğlu, 2003: 9; Usuş, 2016:10).
- Gelir Unsuru: Krediler bankaların en önemli gelir kaynaklarıdır. Bankalar, fonlarını ve diğer kaynaklarını kredi olarak müşterilerine sunmakta, kredi kullanan bireyler-müşteriler ise piyasa koşulları çerçevesinde belirlenmiş olan bir faiz veya komisyon ile bankalardan kredi temin etmektedir. Kredi gelirini oluşturan faiz ve komisyonlar, kredi çeşidine ve vadesine göre değişebilmekte ve banka gelirlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Nakit krediler, doğrudan faiz gelirini oluştururken bazı nakit kredi türlerinde faize ilaveten komisyon gelirleri de yer almaktadır. Komisyonlar, doğrudan doğruya kredi özelliğinde olmayan ve nakit olmayan kredi gelirlerini oluşturmaktadır. Bankalarca, faiz ve komisyonlar ile kâr elde edilmesi amaçlanırken paydaşlara yönelik olarak kâr ve maddi varlıklarda artış sağlanarak sürdürülebilir olunması hedeflenmektedir (Usuş, 2016: 10).

Bankacılıkta kredi kavramı, bir borç verenin bir borçluya fon sağlaması ve borçlunun bu fonları daha sonra genellikle faizle geri ödeyeceği beklentisiyle ilişkilidir. Kredi, ekonomik faaliyetleri kolaylaştırarak, bireylerin ve işletmelerin yatırım, tüketim ve işletme sermayesi gibi çeşitli amaçlar için fonlara erişmesine olanak sağlayarak finansal sistemde kritik bir rol oynar.

Finansal aracılık alanında, tasarruf sahiplerinden borçlulara fonların transferini içeren işlemde, kredi temel bir unsurdur. Diamond (1984), borçlu ve alacaklılar arasındaki teşvik sorunlarını çözmekte kredinin rolünü vurgulayan bir finansal aracılık teorisi geliştirmiştir. Teori, bankalar gibi finansal araçların, yetki devri denetimine teşvik sağlayarak bilgi izleme maliyetini en aza indirdiğini belirtir. Bir aracı içindeki çeşitlilik, hatta risk tarafsız bir ekonomide bu maliyetleri azaltır. Ayrıca, Diamond (1984)'a göre; çeşitliliğin teşvik sorunlarını çözümedeki etkisini analiz eder ve modelde varsayılan maliyetli iflasa tabi borç anlaşmalarının optimal olduğunu bulur. Bu analiz, araçların portföy yapısı ve sermaye yapısı için sonuçları vardır.

İlişkisel bankacılık, bankacılıktaki kredi açısından başka bir önemli husustur. Boot & Thakor (2000), bankalara yönelik rekabet arttıkça nasıl evrildiklerini ve sermaye piyasasından nasıl etkilendiklerini inceler. Bankaların sermaye piyasası kurumlarına dönüşüp dönüşmediğini veya köklerine, yani ilişkisel kredi uzmanlarına geri dönüp dönmediğini araştırırlar. Bulguları, interbank rekabeti arttıkça bankaların daha fazla ilişkisel kredi verdiğini, ancak her kredinin borçlular için daha düşük ek değeri olduğunu gösterir. Diğer taraftan, sermaye piyasası rekabeti ilişkisel krediyi azaltır, ancak her ilişkisel kredinin borçlular için daha yüksek ek değeri olduğunu gösterir. Bu kredi verme uygulamalarındaki değişimler, borçluların refahı için önemli sonuçlar doğurur.

Berger & Udell (2001), küçük işletmeler için kredinin erişilebilirliğini ve banka organizasyon yapısının ilişkisel kredilendirmedeki önemini araştırır. Çalışma, kredi memurları tarafından “yumuşak” bilgilerin birikimine dayanan ilişkisel kredinin rolünü vurgular. Bulgular, bankaları küçük, yakın bağlantılı organizasyonlar olarak yapılandırmanın ajans sorunlarını çözmeye ve küçük işletmelere ilişkisel kredi sunma kapasitesini arttırmaya yardımcı olabileceğini gösterir.

Allen & Santomero (2001), ABD’de geleneksel bankacılık işinin düşüşünü ve bankaların piyasalardan ve zaman içinde düzgülendirmeden dolayı artan rekabete yönelik finansal yenilikleri analiz eder. Bankaların geleneksel işlerinden uzaklaşarak ücret getiren faaliyetlere yönelerek GSYİH’ye göre konumlarını koruduklarını bulurlar. Ayrıca yatırımcı portföylerini ülkeler arasında karşılaştırır ve ABD ve İngiltere’deki hanelerin, Japonya, Fransa ve Almanya’daki muadillerine göre yatırımlarından daha fazla risk taşıdığını iddia ederler.

Kredi risk yönetimi bağlamında, Zergaw (2019), Etiyopya’daki seçilmiş özel ticari bankalarda kredi risk yönetimi uygulamalarını etkileyen faktörleri incelemektedir. Çalışma, hizmet kalitesi, kredi verme süreci, kredi risk ölçüm ve izleme süreci, piyasa riski, operasyonel risk ve yasal risk boyutlarını kredi risk yönetimi uygulamalarını etkileyen faktörler olarak belirler. Bulgular, bankacılık sektöründe kredi risk yönetimi uygulamalarının uygulamalarını ve zorluklarını anlama konusuna katkı sağlar.

Shah ve ark. (2022), işletmeler için finansman kaynağı olarak banka kredileri ve ticari kredileri karşılaştırır. Çalışmada, ticari kredinin özellikle küçük yatırımcılar ve mali açıdan zor durumdaki firmalar için esnek ve uygun bir kısa vadeli finansman seçeneği olduğu bulunur. Araştırma, özellikle banka kredilerine erişimin kısıtlandığı durumlarda ticari kredinin işletmelerin sürdürülebilirliği açısından önemini vurgular. Bulgular, ticari

kredinin geleneksel banka finansmanı için değerli bir alternatif olabileceğini gösterir.

Kredi riskinin bankaların performansı üzerindeki etkisi başka bir araştırma alanıdır. Twum ve ark. (2022), Çin'in ticari bankalarının performansı ile kredi riski arasındaki ilişkiyi COVID-19 pandemisi öncesinde ve sonrasında incelemiştir. Kredi büyümesinin bankaların performansı ile pozitif ancak anlamsız bir ilişkisi olduğunu bulmuşlardır. Bankacılıktaki kredi kavramı, borç verenlerin borçlulara fon sağlamasını, finansal araçların izleme maliyetlerini en aza indirmesindeki rolünü, ilişkisel bankacılığın önemini ve kredi risk yönetimi uygulamalarını etkileyen faktörleri içerir. Ayrıca banka kredileri ile ticari kredilerin finansman seçenekleri olarak karşılaştırılması ve kredi riskinin bankaların performansına etkisi, bankacılıktaki kredi alanında araştırma konularıdır.

1.1. Kredilerin Sınıflandırılması

Krediler doktrinde kullandırım şekline, amacına, vadelerine, kullanım türlerine, kaynaklarına ve teminatlarına göre farklı başlıklar altında sınıflandırılmıştır.

1.1.1. Kullandırım Şekline Göre Krediler

Krediler, kullanımına bağlı olarak iki türe ayrılabilir: nakdi krediler ve gayri nakdi krediler. Nakdi krediler, borçlu ve alacaklı arasında fonların aktarımını içerir ve bunun sonucunda faiz, kâr payı veya komisyon geliri elde edilir. Diğer yandan, gayri nakdi krediler bankanın itibarına dayanır ve kredi alan tarafın çeşitli finansal imkânlarla erişimini sağlar.

Bankacılık Kanunu'nun 48. maddesi, gayri nakdi kredilere örnek olarak teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro ve kabulleri belirtmektedir. Ayrıca, benzer işlemlere sahip işlemler de dikkate alınırsa gayri nakdi kredilere örnek olarak akreditifler, harici garanti mektupları, referans mektupları ve doğrudan borçlandırma sistemleri de eklenebilir.

1.1.2. Kullanım Amacına Göre Krediler

Krediler, kullanım amaçlarına göre genellikle iki ana kategoriye ayrılır. Bunlar; ticari krediler ve tüketici kredileridir. Ticari krediler, ticaretle uğraşan bireylerin ticari finansman ihtiyaçlarını karşılamak için aldıkları kredilerdir. Bu kredi türü, işletmelerin operasyonlarını desteklemek, genişletmek ve yatırım yapmak amacıyla tasarlanmıştır. Ticari krediler, işletme kredileri, yatırım kredileri, ihracat kredileri, finansal kiralama işlemleri ve kurumsal kredi kartları gibi çeşitli alt kategorilere ayrılabilir. Tüketici kredileri,

bireylerin kişisel finansal ihtiyaçlarını karşılamak için kullandıkları kredilerdir ve konut kredileri hariç tutulur. Tüketici kredileri genellikle kısa vadeli olarak kullanılır ve farklı alt tiplere ayrılabilir. Bu alt tipler arasında ihtiyaç kredileri, konut kredileri, taşıt kredileri, kredi kartları ve kredili mevduat hesapları bulunmaktadır. Tüketici kredileri, bireylere çeşitli amaçlar için fonlara erişim sağlamak amacıyla öncelikle tasarlanmıştır, bunlar arasında mal satın alma, masrafları karşılama veya geçici finansal açıkları yönetme gibi durumlar bulunur. Bankacılık endüstrisinde kredilerin önemli bir rolü vardır ve kredilerin amaçlanan kullanımı finansal kurumlar için önemli sonuçlar doğurur. Akademik araştırmalar, kredilerin amaçlanan kullanımına göre çeşitli yönlerini incelemiştir ve krediler ile bankacılık uygulamaları arasındaki ilişkiyi açığa çıkarmıştır. Bu yanıt, kredilerin amaçlanan kullanımına göre bankacılıkta ne şekilde kullanıldığına dair birçok akademik kaynaktan elde edilen bulguları birleştirerek kapsamlı bir anlayış sağlayacaktır (Deveci, 2019: 38).

Bankacılıktaki kredilerin önemli bir yönü, finansal bağımlılık ve büyüme arasındaki ilişkidir. Rajan & Zingales (1996), finansal bağımlılığın ekonomik büyüme üzerindeki etkisini incelemektedir. Finansal bağımlılığın rekabete engel oluşturarak ve girişimcilik fırsatlarını azaltarak büyümeyi engelleyebileceğini öne sürerler. Bu araştırma, yatırım amaçlı kredilerin ekonomik büyüme üzerinde olumlu bir etkisi olabileceğini göstermektedir.

Başka bir önemli çalışma olan Diamond (1984), finansal aracılık ve yetki devredilen izlemenin üzerine odaklanır. Borçlu ve alacaklılar arasındaki bilgi izleme maliyetini en aza indiren bir finansal aracılık teorisi geliştirir. Çalışma, araçların içindeki çeşitliliğin izleme maliyetlerini azaltmada önemli olduğunu vurgular. Bu araştırma, aracı amaçlı kredilerin bankacılık sektöründe etkili izleme ve risk yönetimine katkı sağlayabileceğini öne sürmektedir.

Berger & Udell (2001), küçük işletme kredilerinin alınabilirliğinde ve ilişkisel kredilendirmedeki banka organizasyon yapısının önemini araştırır. İlişkisel kredilendirmenin, kredi memurları tarafından “yumuşak” bilgilerin birikimine dayandığını savunurlar. Çalışma, bankaların küçük, sıkı bağlı organizasyonlar olarak yapılandırılmasının ilişkisel kredilendirmeye katkı sağlayabileceğini gösterir. Bu araştırma, ilişkisel kredi amaçlı kredilerin belirli banka organizasyon yapılarından faydalanabileceğini ima etmektedir.

Kredilerin özelliklerinin bankacılık uygulamaları üzerindeki etkisi de literatürde incelenmiştir. Peek & Rosengren (1998), banka birleşmelerinin küçük işletme kredilendirmesi üzerindeki etkisini incelemiştir. Banka büyüklüğünün tek başına küçük işletme kredilendirmesinin tek belirleyicisi olmadığını ve kredi özellikleri ve raporlama uygulamaları gibi diğer

faktörlerin de rol oynadığını bulmuşlardır. Bu araştırma, küçük işletmeler için amaçlanan kredilerin banka büyüklüğünden öteye etkilenen faktörlerden de etkilenebileceğini öne sürmektedir.

Belirli bölgelerin bağlamında, Suratini & Parera (2020), Endonezya'daki mikrokredi sistemi paradigmasını analiz eder. Çalışma, kredi tekliflerinin, bankaları borçlunun krediyi geri ödeme yeteneği konusunda ikna etmede önemli olduğunu vurgular. Ayrıca, mikro, küçük ve orta ölçekli işletme kredilerinin en yaygın türü olarak tüketim kredilerini tanımlar. Bu araştırma, Endonezya bankacılık sektöründeki kredilerin özel özellikleri hakkında bilgi sağlar.

Arintoko (2021), Endonezya'da ticari banka kredilendirmesini etkileyen iç faktörleri incelemektedir. Çalışma, makro düzeydeki verilerin banka kredilendirmesi üzerindeki simetrik ve asimetrik etkilerine odaklanır. Araştırma, sorunlu kredilerin uzun dönemde banka kredilendirmesi üzerinde sürekli olumsuz bir etkiye sahip olduğunu, sermaye yeterlilik oranının ise banka kredilendirmesi üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğunu bulmuştur. Bu araştırma, iç faktörlerin kredi verme uygulamalarını şekillendirmedeki önemini vurgular.

Ticari bankalardaki kredi büyümesini dış faktörlerin etkisi de literatürde incelenmiştir. Nguyen ve ark. (2023), Vietnam'daki ticari bankalardaki kredi büyümesine COVID-19 pandemisinin etkisini inceler. Çalışma, pandeminin kredi büyümesi üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğunu, borçluların geri ödeme kapasitesini azalttığını ve banka kredisine erişimde engeller yarattığını bulmuştur. Bu araştırma, dış şokların bankacılık sektöründeki kredi büyümesi üzerindeki etkisini vurgular. Ayrıca, bankacılık endüstrisindeki sorunlu kredilerin belirleyicileri de yaygın bir şekilde incelenmiştir

Bolarinwa & Akinlo (2022), Nijerya bankacılık sektöründeki rekabetin sorunlu kredilere etkisini araştırır. Rekabetin, özellikle banka büyüklüğü ve sermaye yapısı ile birleştiğinde, sorunlu kredilere pozitif bir etkisi olduğunu bulmuşlardır. Bu araştırma, rekabetin bankacılık endüstrisinin kırılğanlığına katkı sağlayabileceğini göstermektedir.

Kredi kayıplarının yönetimi de bankacılık uygulamalarında önemli bir yönü oluşturur. Ozili (2022), Birleşik Krallık'taki kredi kayıpları provizyonlarını kullanarak banka gelir düzeltme belirleyicilerini inceler. Çalışma, bankaların özellikle ekonomi politikası belirsizliğin olduğu dönemlerde gelir düzeltme amacıyla kredi kayıpları provizyonlarını kullandığını bulur. Bu araştırma, kredi kayıpları provizyonlarının finansal performansın yönetimindeki rolünü vurgular.

Akademik araştırmalar, bankacılıkta kredilerin amaçlanan kullanımına dair değerli bilgiler sunmaktadır. Bu çalışmalar, krediler ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi, ilişkisel kredilendirmenin ve organizasyon yapısının önemini, kredi özelliklerinin ve dış faktörlerin kredi verme uygulamaları üzerindeki etkisini ve sorunlu kredilerin ve kredi kayıpları provizyonlarının belirleyicilerini vurgulamaktadır. Bu bulguların anlaşılması, bankacılık uygulamalarına ve bankacılık endüstrisinin istikrarına ve etkinliğine katkıda bulunabilir.

1.1.3. Vadelerine Göre Krediler

Krediler, vade sürelerine göre genellikle üç grupta sınıflandırılır. Bunlar; kısa vadeli krediler, orta vadeli krediler ve uzun vadeli krediler olarak ifade edilmektedir.

Kısa vadeli krediler, vadesi bir yıldan daha az olan kredilerdir. Bu tür krediler genellikle ticari kredi müşterileri tarafından kısa vadeli işletme sermayesi ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılır. Ticari kredilerdeki kısa vadeli kredilere, cari hesap, kısa vadeli taksitli krediler ve kurumsal kredi kartları gibi örnekler verilebilir. Benzer şekilde, bireysel krediler arasında ihtiyaç kredileri ve kredi kartları da kısa vadeli kredilere örnek olarak değerlendirilebilir. Orta vadeli krediler ise vadesi bir ile beş yıl arasında olan kredilerdir. Bu kredi türü, işletmelerin orta vadeli yatırımlarını finanse etmek için sıklıkla kullanılır. Ticari müşteriler, sabit kıymet yatırımları için orta vadeli kredileri tercih ederken, bireysel müşteriler genellikle taşıt kredilerini bu vade diliminde alırlar. Uzun vadeli krediler, adından da anlaşılacağı gibi, beş yıldan daha uzun vadeli olan kredilerdir. Bu tür krediler, bir ülkenin ekonomisi açısından hayati öneme sahiptir. Bazı durumlarda, bankalar işletmelerin uzun vadeli finansman ihtiyaçlarını konsorsiyum şeklinde sağlarlar, özellikle havalimanı, baraj ve yol gibi büyük ölçekli yatırımlar için. Uzun vadeli kredilerin özellikleri, projeye bağlı olarak değişebilir. Bazı projelerde kredi döneminin başında birkaç yıl geri ödemesiz dönemler olabilir. Bireysel krediler arasında ise konut kredileri genellikle uzun vadeli krediler olarak kabul edilir. Konut kredileri, ekonomik döngü içinde birçok sektörü etkilemesi nedeniyle ekonomi için önemli bir rol oynar (Deveci, 2019: 39).

1.1.4. Teminatlarına Göre Krediler

Krediler, bankaların müşterilerinden teminat talep edip etmemesine göre iki gruba ayrılabilir: teminatlđ krediler ve teminatsız krediler.

Teminatlđ kredilerde, bankalar müşterilerini çeşitli kriterlerle değerlendirir ve kredi süresince kefil, ipotek veya nakit teminat gibi güvenceler isteyebilirler.

Bu konuda bankacılık mevzuatında bireysel müşteriler için belirlenmiş özel kriterler bulunmaz. Bunun yerine Bankacılık Kanunu ve alt düzenlemeleri, bankalardan etkili bir kredi riski yönetimi mekanizması kurmalarını bekler. Diğer taraftan bankalar, müşterilerinden herhangi bir teminat talep etmeme kararı da alabilirler, müşterilerin özel özelliklerini göz önünde bulundurarak. Bu karar, müşterinin kredi geçmişı, bankayla uzun süredir çalışıyor olması, bireysel müşteriler için kamu görevlisi veya emekli olması gibi çeşitli faktörlerden etkilenebilir. Teminatla güvence altına alınmış krediler, bankacılık endüstrisinde önemli bir rol oynar ve akademik araştırmalar bu uygulamanın çeşitli yönlerini kapsamlı bir şekilde incelemiştir. Çeşitli çalışmalar, teminat ve kredi fiyatlama, risk yönetimi ve finansal araçların davranışı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu yanıt, bankacılıkta teminatla güvence altına alınmış krediler üzerine akademik literatürün kapsamlı bir özetini sağlamayı amaçlamaktadır ve ilgili akademik kaynakları alıntılarlamaktadır (Usuğ, 2016: 17-18).

Bu alanda etkili bir makale, Diamond (1984) tarafından yayımlanan “Financial Intermediation and Delegated Monitoring” başlıklı makedir. Diamond, finansal aracılığın temelini, borçlu ve alacaklılar arasındaki izleme maliyetini en aza indirmeye yönelik bir teori geliştirecek açıklar. Makale, finansal araçlar tarafından yetkilendirilmiş izleme için teşvik sağlama maliyetlerinin bir karakterizasyonunu sunar. Ekonomide risk nötr bir ortamda bile, aracı içinde çeşitliliğin bu maliyetleri azaltmada rol oynadığını vurgular.

Rajan (1992) tarafından kaleme alınan başka bir makale, “Insiders and Outsiders: The Choice between Informed and Arm’s-Length Debt” başlığını taşır ve şirketlerin neden bazıları banka finansmanından uzaklaştığını araştırır. Makale, bilgili bankaların esnek finansal kararlar alarak şirketlerin projelerinin yanlış gitmesini engellediğini, ancak kredinin maliyetinin projeler başladıktan sonra bankalara şirketin karları üzerinde pazarlık gücü verdiğini savunur. Şirketlerin borç alma kaynaklarının seçimi ve borç alacakları için öncelik seçimi, bankaların yetkilerini uygun bir şekilde sınırlamaya yönelik çabalarıdır (Rajan, 1992).

Berger & Udell (1995) tarafından kaleme alınan başka bir makale, “Relationship Lending and Lines of Credit in Small Firm Finance” başlığını taşır ve küçük işletme finansında ilişkisel kredilendirmenin ve kredi hatlarının rolünü inceler. Çalışma, ilişkisel kredilendirmenin ve kredi hatlarının, küçük işletme finansında bilgi asimetrisini ve ajans maliyetlerini azaltmada önemli olduğunu bulur.

Gorton & Pennacchi (1990) tarafından kaleme alınan bir diğer makale ise “Financial Intermediaries and Liquidity Creation” başlığını taşır ve

finansal araçların likidite yaratma rolünü tartışır. Makale, bilgi asimetrisi ile ilişkili işlem kayıplarının, temel varlık nakit akışlarını bölme özelliğine sahip menkul kıymetler tasarlanarak hafifletilebileceğini savunur. Banka borcu (mevduat), bu tür likit menkul kıymetlerden bir örnektir ve makale, bu bağlamda mevduat sigortasının mantıklı bir nedenine dair bir açıklama sunar.

Teminat kullanımı, belirli ülkelerin bağlamında da incelenmiştir. Örneğin, Rahman ve ark. (2016), Bangladeş'te teminat ve KOBİ finansmanını incelemiştir. Çalışma, teminat gereksinimlerinin farklı türdeki bankalar ve banka büyüklükleri arasında farklılık gösterdiğini bulmuş, böylece her banka türünün küçük ve orta ölçekli işletmelere kredi verirken kendi tercihlerine sahip olduğunu öne sürmüştür.

Vietnam'da, Le & Nguyen (2018) teminat kalitesinin kredi geri ödeme riskine etkisini incelemiştir. Çalışma, teminat kalitesinin tüketici kredilerinin temerrüt olasılığı üzerinde önemli bir olumsuz etkisi olduğunu bulmuş, böylece borçlu seçimi ve risk aktarma etkilerinin borç veren seçimi etkilerinin üstünlüğünü desteklemiştir.

Ayrıca, teminatın kredi fiyatlama üzerindeki etkisi de incelenmiştir. Hainz ve ark. (2008), banka rekabeti ile teminat kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma, banka rekabetinin teminat kullanımı üzerinde pozitif bir etkisi olduğunu, böylece banka rekabeti düşük olduğunda teminat kullanımının daha olası olduğunu teorik olarak desteklemiştir.

1.2. Kredinin Fonksiyonları ve Avantajları

Krediler, ekonomik gelişme ve kalkınmanın sağlanabilmesi bakımından önemli finansman kaynaklarıdır. Kişi ya da kurumlar, ticari faaliyetler için finansman gereksinimi duyarlar ve bu gereksinimler, bankalar tarafından ödünç verilen fonlardan karşılanmaktadır. Krediler, işletmelerin üretim ve hizmet faaliyetleriyle ülke ekonomisine ve iş gücüne olumlu katkı sağlamasına ve varlıklarını sürdürmelerine imkân vermektedir. Tasarruf sahiplerinde bulunan fonlar, bankalar aracılığıyla kişi veya kurumlara kredi olarak aktarılmakta ve bir yandan tasarruf sahipleri gelir elde ederken diğer yandan fon ihtiyacı olan kişi ya da kurumların finansman gereksinimi karşılanmış olmaktadır. Borç verilen kişiyle ilgili borcun ödenmesi gücünün tam olarak tespit edilmesi mümkün değildir. Bu değerlendirmelerin, uzman kişilerce fon sağlayan bankalar aracılığıyla yürütülmesi ile fonların en uygun yatırımcılara yönlendirilmesi ve dolayısıyla fonların verimli ve doğru biçimde kullanımı sağlanmakta ve risk paylaşılmış olmaktadır (Aras, 1996: 6; Katırcıoğlu, 2006: 7; Kiran, 2013: 4).

Banka kredilerinin temel işlevlerinden biri, ekonomik faaliyetlerin finansmanını sağlamaktır. Bireyler ve işletmeler genellikle projelere yatırım yapmak, varlık satın almak veya günlük operasyonel giderleri karşılamak için fonlara ihtiyaç duyarlar. Banka kredileri, sermaye ihtiyacı ile mevcut fonlar arasındaki boşluğu kapatma aracı olarak hizmet verir. Krediler sağlayarak, bankalar, borçluların işletmelerini başlatmaları veya genişletmeleri, ev satın almaları veya diğer girişimlere yatırım yapmaları için gerekli fonlara erişmelerine olanak tanır (Rajan ve Zingales, 1996).

Banka kredileri, yatırımı teşvik etme ve ekonomik büyümeyi desteklemede hayati bir rol oynar. İşletmeler uygun kredilere erişebildiklerinde, yeni teknolojilere yatırım yapabilir, operasyonlarını genişletebilir ve iş imkanları yaratabilirler. Bu da ekonomik faaliyeti tetikler, verimliliği artırır ve genel ekonomik gelişmeye katkıda bulunur (Rajan ve Zingales, 1996). Araştırmalar, finansal bağımlılığın, banka kredilerine erişim de dahil olmak üzere ekonomik büyüme ile pozitif korelasyon gösterdiğini ortaya koymuştur (Rajan ve Zingales, 1996).

Banka kredileri aynı zamanda tüketimi kolaylaştırır ve ekonomide talebi artırır. Bireyler genellikle ev, araba veya eğitim gibi önemli satın almaları finanse etmek için kredilere güvenirlir. Bu tür amaçlar için kredi sağlayarak, bankalar bireylerin bu satın almaları yapmalarına ve tüketim ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olur. Banka kredileri tarafından desteklenen artan tüketim, ekonomik faaliyete katkıda bulunur ve çeşitli sektörlerde talebin devamını sağlar (Rajan ve Zingales, 1996).

Banka kredilerinin önemli bir işlevi de risk yönetimi ve çeşitlendirmedir. Bankalar, borçluların krediye uygunluğunu değerlendirir ve risk profillerine göre fon tahsis eder. Kredi portföylerini farklı borçlu ve sektörlerle çeşitlendirerek, krediye ilişkin riski yayabilirler. Bu, potansiyel kredi temerrütlerinin etkisini hafifletmeye yardımcı olur ve bankacılık sisteminin istikrarını artırır (Diamond, 1984).

Banka kredilerinin önemli bir işlevi olan ilişkisel kredi, kredi memurları tarafından “yumuşak” bilgi biriktirilmesine dayanır. Bankalar, borçlularla uzun vadeli ilişkiler kurarak, kredi değerliliği, işletme operasyonları ve finansal sağlık hakkında değerli bilgiler toplayabilirler. Bu yumuşak bilgi, resmi finansal beyanları tamamlar ve bankaların bilinçli kredi kararları vermesine yardımcı olur. İlişkisel kredi, özellikle alternatif finansman kaynaklarına sınırlı erişimi olabilecek küçük işletmeler için önemlidir (Berger ve Udell, 2001).

Banka kredileri aynı zamanda para politikasının iletilmesinde kritik bir rol oynar. Merkez bankalarının faiz oranları gibi para politikasındaki değişiklikler, banka kredilerinin erişilebilirliğini ve maliyetini etkileyebilir. Merkez bankaları faiz oranlarını düşürdüğünde, işletmelerin ve bireylerin borç alması daha ucuz hale gelir, yatırımı ve tüketimi teşvik eder. Bunun aksine, faiz oranları yükseldiğinde, borçlanma daha pahalı hale gelir ve ekonomik faaliyeti zayıflatabilir (Hamid ve Yunus, 2019).

Banka kredileri, finansal sistem ve ekonomide çeşitli işlemlere sahiptir. Ekonomik faaliyetlerin finansmanını sağlar, yatırımı teşvik eder ve ekonomik büyümeye katkıda bulunur, tüketimi kolaylaştırır ve talebi artırır, risk yönetimi ve çeşitlendirmeye yardımcı olur, ilişkisel kredi sağlar ve para politikasının iletilmesine katkı sağlar. Banka kredilerinin işlevlerini anlamak, politika yapıcılar, düzenleyiciler ve bireyler için finansal sistemin etkin işleyişini ve sürdürülebilir ekonomik gelişimi desteklemek açısından önemlidir.

Banka kredilerinin temel avantajlarından biri, sermaye erişimi sağlamalarıdır. Bankalar, borç vermek için finansal kaynaklara sahiptir ve bu sayede çeşitli projeleri, yatırımları ve masrafları finanse etmek için fon sağlarlar. Küçük işletmelerin operasyonlarını genişletmek istemesi veya bireyin ev satın almak istemesi gibi durumlarda banka kredileri güvenilir bir sermaye kaynağı sunar (Rajan & Zingales, 1996). Bu sermaye erişimi, borçluların hedeflerini takip etmelerine ve finansal ihtiyaçlarını karşılamalarına olanak tanır.

Banka kredileri genellikle esnek geri ödeme koşulları ile gelir, böylece borçlular finansal durumlarına uygun bir geri ödeme planı seçebilirler. Kredi türüne ve borçlunun krediye uygunluğuna bağlı olarak, geri ödeme süreleri birkaç aydan birkaç yıla kadar değişebilir. Bu esneklik, borçluların nakit akışlarını yönetmelerine ve krediyi finansal yetenekleri ile uyumlu bir şekilde geri ödemelerine olanak tanır (Rajan & Zingales, 1996). Ayrıca, bankalar, erken ödeme veya yeniden finansman seçenekleri sunabilir, borçlulara daha fazla esneklik sağlarlar.

Diğer finansman kaynaklarına, örneğin kredi kartları veya maaş günü kredilerine kıyasla banka kredileri genellikle düşük faiz oranları sunar. Bankalar, müşteri mevduatları ve merkez bankası tesisleri gibi düşük maliyetli finansman kaynaklarına erişime sahiptir, bu da rekabetçi faiz oranlarında kredi verme imkanı sağlar (Rajan & Zingales, 1996). Düşük faiz oranları, borçlular için daha düşük borçlanma maliyetleri anlamına gelir ve uygun fiyatlı finansman arayışları için banka kredileri çekici bir seçenektir.

Banka kredileri, finansal sistem içinde riskin çeşitlendirilmesine katkı sağlar. Bankalar, borçluların krediye uygunluğunu değerlendirir ve risk profillerine göre fon tahsis eder (Diamond, 1984). Kredi portföylerini farklı borçlu ve sektörlerle çeşitlendirerek, bankalar riskin yoğunlaşmasını azaltır. Bu çeşitlendirme, potansiyel kredi temerrütlerinin etkisini hafifletmeye yardımcı olur ve bankacılık sisteminin istikrarını artırır (Diamond, 1984). Borçlular için bu demektir ki, bir banka kredi sağlayamasa bile, diğer bankaların kredi vermesi istekli olması nedeniyle finansman elde etme şansları artar.

İlişkisel kredi, özellikle küçük işletmeler için banka kredilerinin benzersiz bir avantajıdır. Bankalar, borçlularla uzun vadeli ilişkiler kurarak, kredi değerliliği, işletme operasyonları ve finansal sağlık hakkında değerli bilgiler toplayabilirler (Berger & Udell, 2001). Bu “yumuşak” bilgi, resmi finansal beyanları tamamlar ve bankaların bilinçli kredi kararları vermesine yardımcı olur. İlişkisel kredi, özellikle alternatif finansman kaynaklarına sınırlı erişimi olan küçük işletmeler için faydalıdır (Berger & Udell, 2001). Bu ilişkilerle kurulan güven ve aşinalık, daha elverişli kredi koşullarına ve sermaye erişimine yol açabilir.

Banka kredileri, ekonomik faaliyeti canlandırmada kritik bir rol oynar. Bankalar işletmelere kredi sağladığında, bu fonlar yeni teknolojilere yatırım yapmak, operasyonları genişletmek ve iş yaratmak için kullanılabilir. Artan yatırım ve ekonomik faaliyet, genel ekonomik büyümeye ve gelişmeye katkıda bulunur. Banka kredileri ayrıca bireylere ev veya araba gibi önemli satın alımlar yapma imkanı vererek ekonomik talebi artırır. Bu şekilde banka kredilerinin mevcudiyeti, ekonomik istikrarı ve refahı destekler.

Banka kredileri, sermaye erişimi, esnek geri ödeme koşulları, düşük faiz oranları, risk çeşitliliği, ilişkisel kredi ve ekonomik canlandırma gibi birçok avantaj sunar. Bu avantajlar, banka kredilerini finansal sistemin temel bir unsuru haline getirir ve bireylerin, işletmelerin ve hükümetlerin finansal ihtiyaçlarını karşılamalarına, ekonomik fırsatları takip etmelerine ve genel ekonomik büyümeye katkıda bulunmalarına olanak tanır. Banka kredilerinin faydalarını anlayarak, borçlular bilinçli kararlar alabilir ve bu avantajları finansal hedeflerine ulaşmak için kullanabilirler.

1.3. Kredi Kaynakları

Bankalar faaliyetlerine devam edebilmek için finansal kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Bu finansal kaynaklar; öz sermaye ile borçlardan oluşmakta ve büyük çoğunluğu yabancı kaynaklardan karşılanmaktadır. Bankalar, borçlanma ya da mevduat ihracıyla mali kaynak elde etmektedir. Elde edilen mali kaynaklar ile temin edilen varlıklar arasında, krediler ve menkul

kıymetler en önemlileridir (Kılıç, 2019: 46). Buna göre, finansal-parasal kaynakların öz sermaye-öz kaynak ve yabancı kaynak olmak üzere iki gruptan oluştuğu ifade edilebilir. Öz sermaye; “aktif toplamı ile borçlar arasındaki fark, müteşebbisin (girişimci) işletmeye mevzu varlığını teşkil eder” (Vergi Usulü Kanunu, 1961: 3518). Öz sermaye, işletme ortak veya ortaklarının işletmenin sahip olduğu mevcut varlıkları üzerindeki hakların parasal değeri olarak ifade edilmektedir (Abdioğlu, 2019: 2). Bankaların faaliyetlerini devam ettirebilmesi için öz sermaye tarafından karşılanamayan ihtiyaçlar yabancı kaynaklardan sağlanabilmektedir (Ayboğa, 1991: 4-5). Finansal piyasanın temel aracı kuruluşu olan bankalar, temel fonları öz sermayesinin yanı sıra yabancı kaynaklardan da sağlamaktadır (Özdemir, 2019: 68).

Bankaların kredi kaynaklarından olan öz sermaye ve yabancı kaynak unsurları alttaki gibi sıralanabilir (Ayboğa, 1991: 4-5; Kavcıoğlu, 2003: 10; Usta, 1994: 9).

Öz Kaynaklar;

- **Ödenmiş Sermaye**

- o Yedek Akçe
- o Karşılıklar
- o Dağıtılmamış Kâr
- o Fonlar
- o Birikmiş Amortisman
- o Net Kâr

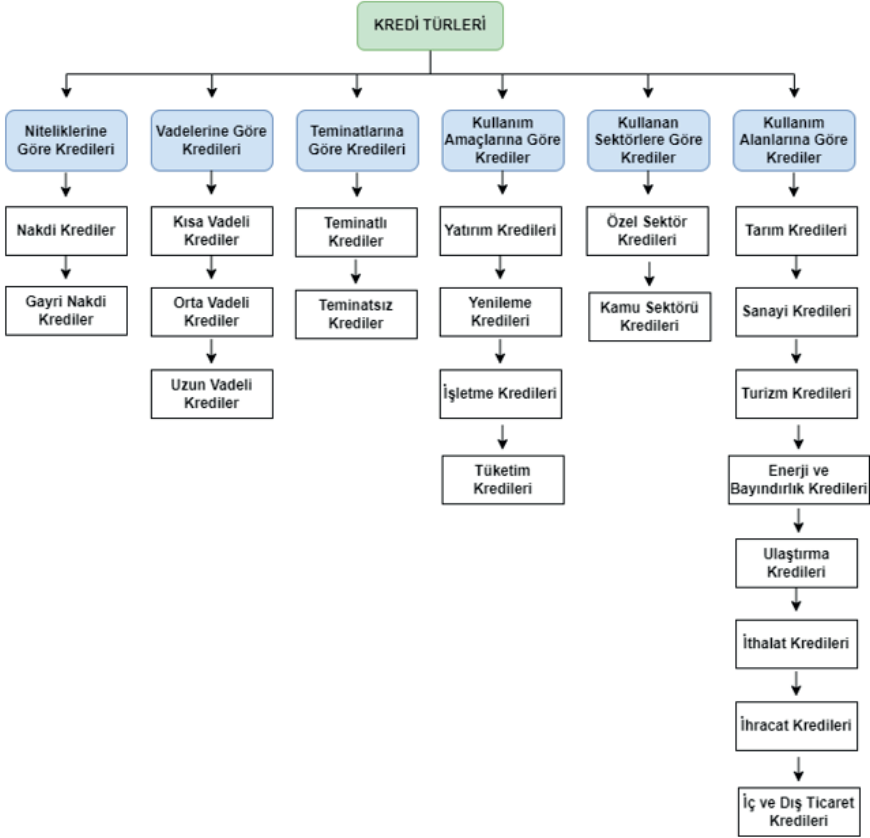
- **Yabancı Kaynaklar (Borçlar)**

- o Mevduat (Ulusal ve Yabancı Para)
- o T.C. Merkez Bankası tarafından sağlanan krediler
- o Yurt içi Bankalardan alınan krediler
- o Yurt dışı Bankalardan alınan krediler
- o Muhtelif borçlar (Fonlar, yatırılacak vergiler, ödenmesi gereken havale bedelleri ve öz sermaye artırımına aracılık gibi bankacılık hizmetleri ile kullanılan krediler için alınan nakit blokaşlar)
- o İhraç Kredileri
- o Tahvil ihracı
- o Menkul Kıymetler

- o Dağıtılacak Kârlar
- o Diğer borçlarından oluşmaktadır.

2. Kredi Türleri

Kişi veya kurumlar farklı nedenlerle kredi gereksinimi duymaktadır. Bu nedenlere göre kredi türlerinde çeşitlilik meydana gelebilmektedir. Bu doğrultuda, kredi türleri farklı kriterlere göre altta yer alan Şekil 1'deki gibi detaylandırılabilir (Aras, 1996: 9-10).

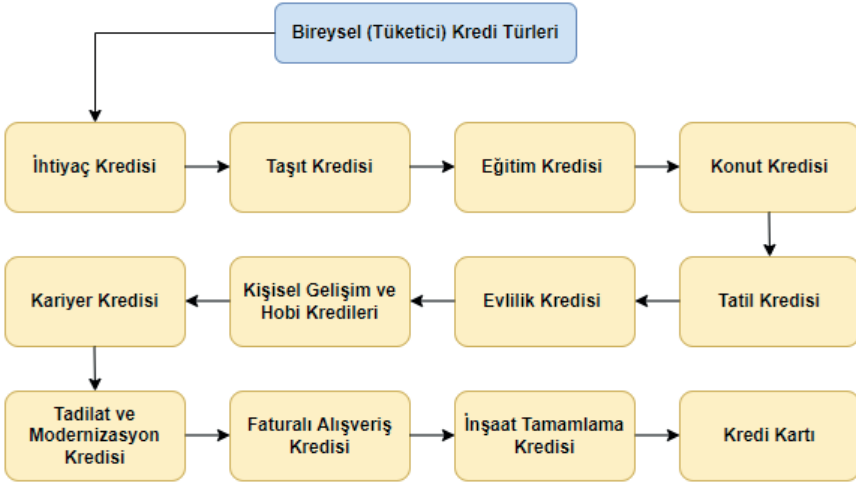

Şekil 1. Kredi Türleri

Kaynak: Aras, 1996: 9-10; Bakanoğlu, 2005: 16-17.

2.1. Bireysel Krediler

Nakdi kredilerden biri olan bireysel krediler, ticari amaçla kullanılan kredilerin tersine kişilerin bireysel ihtiyaçlarına yöneliktir. Bireysel krediler; yatırım aracı olabilecek değerler haricinde elektronik eşya, eğitim ve sağlık gibi farklı alanlardaki ihtiyaçlara yönelik kullanılmaktadır. Bankalar, hedeflediği müşteri profili olan orta düzey ve üstü gelir düzeyine sahip bireylere-müşterilere yönelik olarak bireysel kredi kullandırmayı amaçlamaktadır. Bu bireyler, çalışarak ya da emeklilik sonucu düzenli gelir elde eden kişilerdir (Sipahi, 2011: 49). Belirlenmiş vadede-faizde, eşit taksitlerle geri ödemek koşuluyla verilen bireysel kredilerle bankalar, anaparaya ilaveten faiz elde etmektedir. Bireysel kredilerin altta yer alan Şekil 2'deki gibi sınıflandırılması mümkündür.

Şekil 2. Bireysel Kredilerin (Tüketici Kredi) Türleri

Kaynak: Aksoy, 2005: 74-77.

Bireysel kredilerin türleri ve bunlara ilişkin açıklamalar üstte yer verilen Şekil 2'ye uygun olarak aşağıdaki biçimde ele alınabilir (Aksoy, 2005: 74-77; Devenci, 2019: 47-53; Sayıcı, 2017: 42-44):

İhtiyaç kredisi; gerçek kişilere, ticari amaçlar dışında mal-hizmet ihtiyaçlarının giderilebilmesi için nakit olarak tek seferde kullanılan, belirli bir faiz oranında ve ödeme aralıkları ile eşit taksitler şeklinde geri ödeme koşuluyla verilen kredidir. Bu kredi, tek seferde kullanılması, alışverişin peşin olarak yapılması ve böylece indirimlerden yararlanılması bakımından bireylere avantaj sağlamaktadır.

Taşıt kredisi; bireylerin herhangi bir marka aracın, sıfır-ikinci el otomobillerin peşin ödeme ile satın alınmasına imkân veren finansman kaynağıdır. Bu krediler, belirlenen vadede-faiz oranında eşit taksitlerin ödenmesi ile sağlanmaktadır. Bireylere taşıt kredi imkânı sunulurken bankaların güvence altına alınması için teminat talep edilmekte ve banka ile birey arasında bir anlaşma imzalanmaktadır. Bu anlaşmaya göre, bankalar tarafından taşıt rehini veya değişik teminatlar talep edilmekte, böylece banka kendini güvenceye almış olmaktadır.

Eğitim kredisi; eğitim gören kişilerin eğitim harcamalarıyla ilgili finansal kaynak olmak üzere reşit olan kişiler için doğrudan kendisine, reşit olmayan kişiler için ise ebeveynleri aracılığı ile banka tarafından sabit faiz ve geri ödenmesi eşit taksitler biçiminde yapılmak üzere finansal kaynak olarak verilen kredidir. Bu krediler için bankaların belirlemiş olduğu koşulların sağlanması gerekmekte ve kredi talebi için başvuru yapan kişilerin öğrenci olduğunu ve eğitim masraflarını belgelemesi gerekmektedir.

Konut kredisi; bireylerin konut sahibi olabilmesi için gerekli finansman kaynaklarının ya da ekonomik güçlerinin olmaması durumunda bankaların, kişilere belirli değerlendirmelerden sonra uygun bulunmasına bağlı olarak gerekli finansmanın bir kısmının veya tamamının sağlandığı kredidir. Bireylere sağlanan bu finansmanıyla kira öder gibi bireylerin ev sahibi olması mümkün olmaktadır. Yeni olabileceği gibi kullanılmış konutlar için de bankalar tarafından konut kredisi verilebilmekte ve bu kredilerde bankalar güvence için satın alınan konutu ipotek altına alabilmektedir.

Kariyer kredileri; dil, yüksek lisans, doktora gibi eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanı sıra mesleki açıdan bireylerin kişisel gelişim için programlama, finans, grafik tasarım vb. kurslar için yapılan harcamaların finanse edilmesi amacı ile bankalar tarafından gerçek kişilere yönelik olarak belirlenen vadede-faiz oranında eşit taksitte ya da kredili mevduat aracılığıyla ödemesi yapılan kredilerdir.

Kişisel gelişim ve hobi kredileri; yemek türleri, çinicilik, enstrümanlar, sportif faaliyetler ve kişisel gelişime yönelik harcamaların karşılanması için bankalar tarafından, belirlenen vadede-faiz oranında eşit taksit veya kredili mevduat şeklinde ödemesi ile sağlanan kredilerdir. Bu krediler, birey ve banka arasında yapılabileceği gibi kurum ve banka arasında da yapılabilir.

Evlilik kredisi; evlenme kararı alan ve evlilik sürecindeki kişilerin, evlilik için çeyiz ve mobilya, düğün ve balayı masrafları için yapmış oldukları her türlü masrafın finanse edilmesi için bankalarca sağlanan, belirli bir vadede-faiz oranında ve eşit taksitlerle ödenmesi şartıyla verilen kredilerdir.

Tatil kredisi; bireylerin yaşamış oldukları ülke veya ülke dışında gerçekleştireceği turizm, bilimsel ve mesleki araştırmalar, sağlık, eğlence gibi bireysel/organizasyonel olarak yapılan seyahat ve her türlü aktivite nedeniyle oluşabilecek masrafların karşılanmasına yönelik kredilerdir.

Tadilat ve modernizasyon kredisi; bireylerin yaşamış olduğu konutlarda yapılan bakım-onarım-yenileme, dekorasyon ve cephe kaplama gibi konutlarla ilgili yapılacak her türlü masrafın karşılanması için bankalarca belirlenmiş vadede ve faiz oranında eşit taksitler şeklinde geri ödenmek üzere sunulan kredilerdir.

Alışveriş kredisi; müşteriler-tüketiciler tarafından, bankalarla anlaşmalı olan işletmelerden satın alınacak bilgisayar, cep telefonu, televizyon, beyaz eşya ve mobilya gibi ürünler için ve bu ürünlerin tutarlarının kişilerin gelir düzeyinin üstünde olması veya çeşitli nedenlerden dolayı doğrudan nakit olarak ödenmesinin mümkün olmadığı durumlarda verilen kredilerdir.

İnşaat tamamlama kredisi; bireylerin arsalarında yapacağı konutlar ya da uzmanlarca yapılmakta olan ve henüz inşaat durumunda olan konutların gerçek kişilerce satın alınması ya da tamamlanması gereken kısımları için bankalar tarafından belirlenen vadede ve faiz oranında eşit taksitler şeklinde geri ödenmesi koşuluyla sunulan kredilerdir.

Kredi kartı; 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 3. maddesine göre; "Nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasını ifade eder" biçiminde tanımlanmıştır (BKKK, 2006: 2). Bireysel krediler ise bireyler tarafından sıkça başvuru alan bankalardan alınan yaygın bir borçlanma şeklidir. Bu krediler, kişisel masraflar, borç birleştirme, ev iyileştirmeleri veya eğitim gibi çeşitli amaçlar için bankalar tarafından bireylere sağlanır. Bireysel Krediler, teminat gerektirmeyen kredilerdir, yani borçlu kişinin kredi geçmişi, geliri ve diğer faktörler göz önünde bulundurularak kredi tutarı, faiz oranı ve geri ödeme koşulları belirlenir. Bireysel Krediler, bireylerin çeşitli amaçlar için kullandığı önemli bir finansal üründür. Hane halkı borçları, Bireysel Krediler de dahil olmak üzere, ekonomik büyüme üzerinde önemli etkilere sahip olabilir. Finansal okuryazarlık ve etkili kredi risk yönetimi, Bireysel Kredileri yönetme konusunda bireyler ve finansal kurumlar için önemlidir. Finansman kararlarını etkileyen faktörleri anlamak, borçluların bilinçli seçimler yapmalarına yardımcı olabilir (Dülger, 2004: 176).

2.2. Ticari Krediler

Ticari ve endüstriyel olarak faaliyette bulunan işletmelere, yatırıma yönelik fonların sağlanması için verilen kredilerdir (Sipahi, 2011: 50). Gerçek ya da tüzel kişilerin işletme faaliyetlerini devam ettirebilmesi için gereksinim duyduğu fonlar genellikle bankalar tarafından sağlanan ticari krediler ile temin edilir. Makine veya teçhizat temini-modernizasyonu, ham madde tedarigi, teknolojik inovasyon, işletme kapasitesinin artırılması, maaşlar, elektrik, su gibi işletme maliyetlerini oluşturan giderler her zaman işletmenin öz sermayesi ile karşılanamamaktadır. İşletmeler giderlerini karşılayabilmek ve ekonomik faaliyetlerine devam edebilmek için bankalardan ticari kredi talep etmektedirler. Ticari krediler, işletmelerin taleplerine bağlı olarak vade süresi açısından değişkenlik göstermektedir. İşletmelerin üretim kapasitelerini genişletmesi ve ekonomik istikrarlarını sürdürebilmesi için orta ve uzun vadeli finansman gerektiren yatırımların yapılması gerekmektedir. Orta ve uzun vadeli finansman kaynağı olması bakımından ticari krediler önemli bir araç olabilmektedir (Kaban, 2017: 198; Togay, 2013: 99).

Bankalardan alınan ticari krediler, finansal sistem için önemli bir unsurdur ve işletmelere operasyonlarını, genişlemelerini ve yatırım faaliyetlerini desteklemek için gerekli fonları sağlar (Petersen & Rajan, 1994). Bu krediler, iş faaliyetlerini kolaylaştırarak ekonomik büyümeyi ve gelişmeyi teşvik etmede kritik bir rol oynar ve iş imkanları yaratır (Petersen & Rajan, 1994). Bu makale, bankalardan alınan ticari kredilere ilişkin detaylı bir analiz sunarak, kredi ürünlerinin faydalarını, kredi verme davranışı üzerindeki etkilerini ve mevcudiyet ve maliyetlerini etkileyen faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır.

Bankalardan alınan ticari kredilerin başlıca faydalarından biri, işletmeler için finansmanın mevcudiyetidir (Petersen & Rajan, 1994). Bankalar gibi kurumsal kreditorlere yakın bağlar kurmak, fonların mevcudiyetini artırır (Petersen & Rajan, 1994). Bu, özellikle sınırlı kaynaklara ve kurumsal kredi geçmişli olmayan küçük işletmeler için önemlidir (Petersen & Rajan, 1994). Ticari kredilerin mevcudiyeti, işletmelerin işletme sermayesi ihtiyaçlarını karşılamasına, yeni projelere yatırım yapmasına ve büyüme fırsatlarını değerlendirmesine olanak tanır.

Mevcutluğun yanı sıra, kredi maliyeti de ticari kredi arayan işletmeler için önemli bir düşünce noktasıdır (Petersen & Rajan, 1994). Kredi maliyeti üzerindeki etkiler belki daha küçük olsa da, bir kredi verenle kurulan kredi ilişkileri daha uygun koşullara yol açabilir (Petersen & Rajan, 1994). Çünkü kredi verenin, borçlunun krediye uygunluğu hakkında daha fazla bilgiye sahip olması ve dolayısıyla daha düşük faiz oranları ve daha esnek geri ödeme koşulları sunmaya daha istekli olması muhtemeldir (Petersen & Rajan,

1994). Öte yandan, birden fazla kredi verenden borç almak, kredi maliyetini artırabilir ve kredi mevcudiyetini azaltabilir (Petersen & Rajan, 1994).

Borçlular ve kredi verenler arasında yakın bağların bulunduğu ilişki kredisi, bankalardan alınan ticari kredilerin önemli bir yönüdür (Berger & Udell, 2001). İlişki kredisi, kredi memurlarının zaman içinde “yumuşak” bilgi biriktirmesine dayanır (Berger & Udell, 2001). Bu yumuşak bilgi, borçlunun karakteri, itibarı ve sektör bilgisi gibi finansal olmayan faktörleri içerir (Berger & Udell, 2001). Kredi memuru, bu yumuşak bilginin deposu olarak hareket eder, bu da borçlunun krediye uygunluğunu değerlendirmede ve kredi ilişkisini yönetmede yardımcı olur (Berger & Udell, 2001). İlişki kredisini kolaylaştırmak için, bankalar küçük, yakın bağlantıları olan organizasyonlar olarak yapılandırabilirler (Berger & Udell, 2001).

Bankalardan alınan ticari kredilerin mevcudiyetini ve maliyetini etkileyebilecek çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bu faktörlerden biri kredi piyasası rekabetidir (Petersen & Rajan, 1995). Bankalar arasındaki artan rekabet, ilişki kredisinin faydalarını azaltabilir, çünkü bankalar karlılık ve risk yönetimini ilişkiye dayalı kredilendirmenin önüne geçebilirler (Petersen & Rajan, 1995). Bu durum, ticari kredilerin mevcudiyetinin azalmasına ve maliyetinin artmasına neden olabilir (Petersen & Rajan, 1995). Öte yandan, daha az rekabetçi bir kredi piyasası, bankalara borçlularla uzun vadeli ilişkiler kurma ve sürdürme fırsatları sunabilir ve böylece daha uygun kredi koşullarına yol açabilir (Petersen & Rajan, 1995).

Bankaların organizasyonel yapısı da ticari kredilerin mevcudiyeti ve maliyeti üzerinde etkili olabilir (Berger & Udell, 2001). Çalışmalar, bir bankanın büyüklüğü ve konsolidasyon düzeyi gibi organizasyonel yapılarının, kredi verme davranışlarını etkileyebileceğini göstermiştir (Berger & Udell, 2001). Örneğin, daha küçük ve daha az yönetim katmanına sahip bankalar, yumuşak bilgiye dayalı kredilendirmede daha başarılı olabilirler, çünkü borçluları daha iyi tanırlar ve yumuşak bilgiye dayalı kredi kararları alabilirler (Berger & Udell, 2001). Öte yandan, daha büyük bankalar daha çok standartlaştırılmış kredi uygulamaları ve kredi puanlama modellerine dayanabilirler, bu da belirli borçlular için ticari kredilerin mevcudiyetini sınırlayabilir (Berger & Udell, 2001).

Bankalardan alınan ticari krediler, işletmelerin operasyonlarını, genişlemelerini ve yatırım faaliyetlerini desteklemek için hayati öneme sahiptir (Petersen & Rajan, 1994). Bu krediler, işletmelere finansman mevcudiyeti sağlar ve ilişki kredilendirmede daha uygun koşullar sunabilir (Petersen & Rajan, 1994). Bununla birlikte, ticari kredilerin mevcudiyeti ve maliyeti, kredi piyasası rekabeti, organizasyonel yapı, faiz oranları ve karşıtlanamayan

krediler gibi faktörlerden etkilenebilir (Petersen & Rajan, 1995; Berger & Udell, 2001; Igwemma ve ark., 2020; Zaid ve Khan, 2023). Bu faktörleri anlamak, işletmeler ve politika yapıcılarının ticari kredi piyasasının verimli çalışmasını sağlamak ve ekonomik büyümeyi desteklemek için önemlidir.

SONUÇ

Tüketicilerin, finansman kaynağına ulaşmasının en kolay yolu bankalar olduğu gibi, bankalardan sağladıkları fonlar sayesinde oluşan piyasa hareketliliği, doğrudan ve dolaylı olarak ekonomiye olumlu katkı sağlamaktadır. Ekonominin sıkıştığı, daralmanın gerçekleştiği dönemlerde banka kredileri en önemli çözüm aracı olmuştur.

Bireysel ve Ticari krediler, gerçek ve tüzel kişilere sağlanan alt başlıkları itibariyle çeşitli kredilerden oluşmaktadır. Gerçek ve tüzel kişilerin ihtiyaçlarına göre, kredi şartlarının taşınması sonrası sağlanan krediler neticesinde, bireysel kredilerle gerçek kişiler hem ihtiyaçlarını karşılamakta hem de mali sorunlarını çözmektedir. Tüzel kişiler ise ticari kredilerle işletmenin devamlılığı veya kuruluşu aşamasında en büyük katkıyı bankalardan sağlamaktadır.

Bankalar, sundukları krediler ile piyasa hareketliliğini ve ekonominin devamını sağladığı gibi, ana para dışındaki faiz ve komisyonlar ile gelirinin büyük kısmını da kredilerden oluşturmaktadır. Bu sayede krediler hem tüketici hem de bankalar açısından ekonomik sürdürülebilirlik açısından önemli bir etken olmuştur.

Krediler, krediyi sağlayan bankalar ve kredi talep eden gerçek ve tüzel kişiler için ne kadar önemli olsa da kredilerin doğru aktarımı hem bankalar hem de tüketiciler açısından oldukça önem arz etmektedir. Ters durumda kredilerin piyasa hareketliliğini tam tersi duruma çevirme ihtimali de kaçınılmazdır. Bu nedenle bankaların krediyi sağlarken alttaki hususlara dikkat etmesi gerektiği önerilebilir:

- Kredi talep eden müşterinin kredi geçmişi ve ödeme yeteneği.
- Bankaların iç kontrol mekanizmasının doğru işlemesi.
- Müşterinin kredi kullanım süreci, kullanımdan sonraki sürecinin takip edilmesi ve ödeme planının oluşturulması.
- Banka ve müşteriyle ilişkinin doğru kurulması.
- Gerçek ve tüzel kişilerin kredi kullanımdan sonra krediyi doğru değerlendirmesi,

Bankanın krediyi doğru kişilere kullandırması, hem bankaların sağladıkları kredilerin anapara, faiz ve komisyonlarının zamanında tahsil edilip, nakit

akışının sağlanmasına sebep olup, hem de sağlanan kredilerin doğru yatırım ve ihtiyaçlarda kullanılmasından dolayı oluşacak piyasa hareketliliği sayesinde doğrudan ve dolaylı olarak banka ve müşteriler açısından olumlu etki yaratmasına neden olacaktır.

KAYNAKÇA

- Abdioğlu, H. (2019). *İşletmelerde öz sermaye karşılaştırılması yoluyla ticari karın hesaplanması*. https://www.researchgate.net/publication/332513277_ISLETMELERDE_OZ_SERMAYE_KARSILASTIRILMASI_YOLUYLA_TICARI_KARIN_HESAPLANMASI.
- Aksoy, E. (2005). *Türk bankacılık sisteminde bireysel krediler ve bankacılık altyapısının paylaşımı (Ortak atm ve pos kullanımı)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aras, G. (1996). *Ticari bankalarda kredi portföyünün yönetimi*. Ankara: SPK Yayınları.
- Ayboğa, H. (1991). *Anonim şirketlerin iştirak ilişkilerinde yeniden değerlendirme değer artış fonu ile gayrimenkul satış karının esas sermayeye eklenmesinde muhasebe ilişkileri*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bakanoğlu, D. (2005). *Bankalarda kredi ve kredi riski yönetimi*. Doktora Tezi. İstanbul: Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Berger, A. ve Udell, G. (2001). Small business credit availability and relationship lending: The importance of bank organizational structure. *SSRN Electronic Journal*.
- Deveci, M. (2019). *Türk bankacılık sektöründe mobil bankacılığın bireysel krediler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Diamond, D. (1984). Financial intermediation and delegated monitoring. *The Review of Economic Studies*, 3(51), 393.
- Dülger, M. V. (2004). *Türk ceza hukuku'nda bilişim suçları*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Edwards, B. (2004). *Credit management handbook*. Gower Publishing, Ltd..
- Golin, J. ve Delhaise, P. (2013). *The bank credit analysis handbook: A guide for analysts, bankers and investors (2nd Edition)*. Singapur: John Wiley and Sons Singapore Pte. Ltd.
- Hamid, F. ve Yunus, N. (2019). Bank-lending channel of monetary policy transmission: Evidence from asean. *Global Business Review*, 4(21), 892-905.
- Kaban, İ. (2017). Kullanımı yaygın olan teminat türleri çerçevesinde bankalarda nakdi krediler için ayrılacak özel karşılıkların muhasebeleştirilmesi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 39(1), 195-211.
- Katırcıoğlu, H. (2006). *Basel-II standartlarına göre ticari bankalarda kredi taleplerinin değerlendirilmesi ve bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kavcıoğlu, Ş. (2003). *Ticari bankalarda sorunlu kredilerin yönetimi, çözüm yolları ve takibi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

- Kıran, S. (2013). *Finansal oran analizi ile kredi risk yönetimi: Bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- NACM (2016). *How Credit Works*.http://web.nacm.org/pdfs/educ_presentations/Principles_Ch1_v3.pdf
- Özdemir, B. (2019). Türk bankacılık sektöründe sermaye yapısının performans üzerine etkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6(1), 65-76.
- Rajan, R. ve Zingales, L. (1996). *Financial dependence and growth*.
- Sayıcı, S.C. (2017). *İhtiyaç kredilerinde yapay sinir ağları uygulaması*. Doktora Tezi. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sipahi, B. (2011). *Bankacılık işlemleri ve muhasebesi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- T.C. Resmî Gazete (2005). Bankacılık kanunu. 19 Ekim 2005 tarihli karar. [https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/7306/Bankacilik_Kanunu_\(Turkce\).pdf](https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/7306/Bankacilik_Kanunu_(Turkce).pdf).
- Togay, S. (2013). *Nakdi krediler: Ticari krediler, bankalarda kredi yönetimi*. 2. Baskı, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Usta, M. (1994). *Kredi taleplerinin değerlendirilmesi ve tahsisi*. İstanbul: Pamuk Bank T.A.Ş. Eğitim Bölümü Yayınları.
- Usuğ, C. (2016). *Temel kredi bilgileri*. İstanbul: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Vergi Usul Kanunu (1961). Bilanço esasına göre defter tutma. 04 Ocak 1961 Sayılı kanun. <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=9&MevzuatNo=24733&MevzuatTertip=5>.